

Zicht en grip op positieve gedragsondersteuning op de groep

BRON: Ontwikkelteam positieve gedragsondersteuning, 2022

Deze tool kun je gebruiken om de praktijk op het gebied van positieve gedragsondersteuning in beeld te brengen. Het is een praktisch handvat dat inzichtelijk maakt hoe je op de groep handen en voeten geeft aan dit onderwerp. Daarnaast biedt de tool praktische handvatten om een plan van aanpak op te stellen en verschillende reminders die je kunt gebruiken bij het werken aan het plan van aanpak.

Voor wie

Pedagogisch coaches en pedagogisch medewerkers

Doel van de tool

- In beeld brengen van de praktijk op het gebied van positieve gedragsondersteuning (deel 1);
- Bieden van handvatten om een plan van aanpak mee op te stellen (deel 2);
- Bieden van reminders ter ondersteuning van het plan van aanpak (deel 3).

Wat

Deze tool bestaat uit drie onderdelen:

- 1 Een zelfscan om de praktijk op het gebied van positieve gedragsondersteuning in beeld te brengen;
- 2 Vragen die leiden tot een plan van aanpak;
- 3 Reminders die je kunt gebruiken ter ondersteuning van het plan van aanpak.

DEEL 1

Zelfscan positieve gedragsondersteuning op de groep

Voor de relevante interactievaardigheden is een vertaling gemaakt naar positieve gedragsondersteuning. Per interactievaardigheid zijn een aantal aandachtspunten met voorbeeld geformuleerd. Per punt kan aangegeven worden in hoeverre hier sprake van is op de groep. De zelfscan kan zowel individueel als op groeps- en teamniveau worden ingevuld. De zelfscan is nadrukkelijk bedoeld als startpunt om gezamenlijk in gesprek te gaan, (individueel) te reflecteren en/of om bewuster te kunnen handelen. Het gaat niet om een oordeel van de situatie, maar om zicht op de praktijk te krijgen en het opdoen van handelingssuggesties. Je kan de zelfscan op verschillende manieren gebruiken. Je kan de zelfscan bijvoorbeeld tijdens een teamoverleg (deels) invullen, individueel of gezamenlijk. In alle gevallen is het een hulpmiddel om met elkaar in gesprek te gaan over het handelen op de groep.

In dit gesprek is het ook verstandig om de volgende vragen mee te nemen:

- Wat zijn eigenlijk de normen en waarden van het team, wat vinden we belangrijk in de omgang met elkaar en de kinderen?
- Welke regels horen daarbij en hoe reageren we als regels worden overtreden?

	<u>Ik doe dit dagelijks</u> (vraagt geen aandacht)	<u>Ik doe dit regelmatig</u> (vraagt geen aandacht)	<u>Ik doe dit alleen als het rustig is op de groep</u> (wil ik aandacht aan besteden omdat het met een drukke groep niet lukt)	<u>Ik doe dit soms</u> (wil ik aandacht aan besteden)	<u>Ik doe dit nauwelijks</u> (dit is een wenselijk verbeterpunt)
--	--	---	--	---	--

Sensitieve responsiviteit

Ik luister actief naar alle kinderen (luisteren, samenvatten, doorvragen). <i>'Als ik het goed begrijp vond je het spannend om vandaag te komen? Hoe voel je je nu?'</i>					
Ik geef kinderen positieve aandacht, moedig aan en geef complimenten over het gedrag. <i>'Wat fijn dat je jas al aan de kapstok hangt!'</i>					
Ik zeg zo vaak mogelijk 'ja' in plaats van 'nee'. <i>'Ja, je mag na het eten in de gymzaal.'</i>					
Ik zeg wat kinderen wel kunnen doen in plaats van wat ze niet mogen doen. <i>'Binnen lopen we.'</i>					
Ik reageer rustig en begripvol op emoties van kinderen. <i>'Ik zie dat jij gefrustreerd/verdrietig bent omdat je de blokken moet opruimen.'</i>					
Ik benoem en accepteer de emoties van de kinderen. <i>'Ik zie dat je boos bent, jij wilt geen tikker zijn.'</i>					

Respect voor autonomie

Ik laat kinderen alles wat ze zelf kunnen ook zoveel mogelijk zelf doen. Geef ze autonomie. <i>'Leuk plan! Ga maar doen, laat maar weten als ik iets voor jullie kan doen.'</i>					
--	--	--	--	--	--

	dagelijks (vraagt geen aandacht)	regelmatig (vraagt geen aandacht)	alleen als het rustig is (wil ik aandacht aan besteden omdat het met een drukke groep niet lukt)	soms (wil ik aandacht aan besteden)	nauwelijks (dit is een wenselijk verbeterpunt)
--	--	---	--	---	--

Ik geef kinderen ruimte en tijd om zelf keuzes te maken en bevestig deze positief en spreek waarderdend over oplossingen van kinderen. <i>'Loop even een rondje en kijk waar je zin in hebt.'</i>					
Ik toon geduld en spreek waarderdend over de ideeën en oplossingen die kinderen bedacht hebben. <i>'Wat goed dat iedereen een rol heeft in de schoonheidssalon.'</i>					
Ik geef kinderen de ruimte om zelf hun spel te bepalen. <i>Ik doe een stapje terug en observeer hoe kinderen vormgeven aan hun spel.</i>					

Structureren en grenzen stellen

Ik hanteer positieve en duidelijke gedragsregels en maak de kinderen duidelijk wat er van hen verwacht wordt. Positief corrigeren (benoemen welke gedrag je wel wilt zien in plaats van wat niet mag). <i>'Als we aan tafel zitten praten we met een zachte stem.'</i>					
Ik waardeer positief gedrag en benoem dit. <i>'Wat fijn dat jullie stil zijn, dan kan ik vertellen wat we vanmiddag gaan doen.'</i>					

Praten en uitleggen

Ik voer gesprekjes met de kinderen; praat met en niet tegen of over de kinderen. <i>In de overdracht aan de ouder betrek ik het kind in het gesprek over de dag ('Josh jij hebt vandaag heel fijn in de huishoek gespeeld, vertel eens aan mama.')</i>					
Ik moedig kinderen aan om hun gedachten, ideeën en gevoelens te verwoorden en help verwoorden als zij dat zelf nog niet kunnen. <i>'Ik zie dat je naar de klei kijkt, wil je daar mee spelen?'</i>					
Ik stimuleer kinderen zelfstandig ruzies op te lossen. <i>'Hoe kunnen jullie dit samen oplossen?'</i>					

Begeleiden van onderlinge interacties

Ik bevorder actief positieve interacties tussen kinderen door situaties te creëren die dit gedrag uitlokken. <i>'Gijs wil jij Elif helpen met het strikken van haar veters?'</i>					
Ik help kinderen in het verwoorden van hun mening/ gevoel naar andere kinderen. <i>'Vertel Joost maar dat je heel verdrietig bent omdat hij de bal heeft afgepakt.'</i>					
Ik laat kinderen naar elkaar luisteren en stimuleer ze elkaar te helpen. <i>'Wacht even, Vera wil jou iets vragen.'</i>					

DEEL 2

Plan van aanpak opstellen met het team

Na het invullen van de zelfscan, ga je met het team in gesprek en beantwoord je de volgende vragen:

- Op welk onderdeel van de zelfscan willen we ons de komende tijd focussen?
- Wat houdt ons nu nog tegen?
- Hoe gaan we het voortaan doen, hoe zien we dit in de praktijk? (denk bijvoorbeeld aan het maken van een reactieprotocol - hoe reageren we bij ongewenst gedrag?)
- Hoe betrekken we de omgeving (ouders en eventuele andere opvoeders en betrokkenen zoals school)?
- Hoe gaan we dit bereiken? Wie doet wat en wanneer?
- Wanneer gaan we evalueren (probeer een nieuwe aanpak enkele weken uit)?

DEEL 3

Reminders op kaartjes en posters

De **kaartjes** (zie volgende pagina) zijn op verschillende manieren te gebruiken. Een mogelijkheid is om ze allemaal uit te knippen en in een pot, bakje of mandje te stoppen. Je kunt met elkaar afspreken dat iedereen aan het begin van de (mid)dag een kaartje pakt. Dat kaartje is dan je persoonlijke aandachtspunt tijdens die (mid)dag. Ook kun je tijdens het teamoverleg een kaartje trekken en met elkaar uitwisselen over en reflecteren op dat punt. En beide mogelijkheden kun je al inzetten tijdens het werken aan het plan van aanpak, maar ook later, als je het onderwerp levend wilt houden.

De kaartjes zijn ook uitgegroot tot **posters** (zie vanaf pagina 8). Een poster kun je ophangen als reminder. Op de groepsdeur, het medewerkerstoilet, welke plaats ook maar past binnen jullie plan. Als ouders de poster ook kunnen zien, kan dit een mooie opening van gesprek met hen zijn. Het advies is om regelmatig van poster te wisselen (passend bij waar jullie mee bezig zijn), omdat je er na enige tijd 'blind' voor wordt.

Sensitieve responsiviteit

Ik luister actief naar alle kinderen (luisteren, samenvatten, doorvragen).

'Als ik het goed begrijp vond je het spannend om vandaag te komen? Hoe voel je je nu?'

Sensitieve responsiviteit

Ik geef kinderen positieve aandacht, moedig aan en geef complimenten over het gedrag.

'Wat fijn dat je jas al aan de kapstok hangt!'

Sensitieve responsiviteit

Ik zeg zo vaak mogelijk 'ja' in plaats van 'nee'.

'Ja, je mag na het eten in de gymzaal.'

Sensitieve responsiviteit

Ik zeg wat kinderen wel kunnen doen in plaats van wat ze niet mogen doen.

'Binnen lopen we.'

Sensitieve responsiviteit

Ik reageer rustig en begripvol op emoties van kinderen.

'Ik zie dat jij gefrustreerd/verdrietig bent omdat je de blokken moet opruimen.'

Sensitieve responsiviteit

Ik benoem en accepteer de emoties van de kinderen.

'Ik zie dat je boos bent, jij wilt geen tikker zijn.'

Respect voor autonomie

Ik laat kinderen alles wat ze zelf kunnen ook zoveel mogelijk zelf doen. Geef ze autonomie.

'Leuk plan! Ga maar doen, laat maar weten als ik iets voor jullie kan doen.'

Respect voor autonomie

Ik geef kinderen ruimte en tijd om zelf keuzes te maken en bevestig deze positief en spreek waardierend over oplossingen van kinderen.

'Loop even een rondje en kijk waar je zin in hebt.'

Respect voor autonomie

Ik toon geduld en spreek waardierend over de ideeën en oplossingen die kinderen bedacht hebben.

'Wat goed dat iedereen een rol heeft in de schoonheidssalon.'

Respect voor autonomie

Ik geef kinderen de ruimte om zelf hun spel te bepalen.

'Ik doe een stapje terug en observeer hoe kinderen vormgeven aan hun spel.'

Structureren en grenzen stellen

Ik hanteer positieve en duidelijke gedragsregels en maakt de kinderen duidelijk wat er van hen verwacht wordt.

Positief corrigeren (benoemen welke gedrag je wel wil zien in plaats van wat niet mag).

'Als we aan tafel zitten, praten we met een zachte stem.'

Structureren en grenzen stellen

Ik waardeer positief gedrag en benoem dit.

'Wat fijn dat jullie stil zijn, dan kan ik vertellen wat we vanmiddag gaan doen.'

Praten en uitleggen

Ik voer gesprekjes met de kinderen; praat met en niet tegen of over de kinderen.

In de overdracht aan de ouder betrek ik het kind in het gesprek over de dag ('Josh jij hebt vandaag heel fijn in de huishoek gespeeld, vertel eens aan mama.')

Praten en uitleggen

Ik moedig kinderen aan om hun gedachten, ideeën en gevoelens te verwoorden en help verwoorden als zij dat zelf nog niet kunnen.

'Ik zie dat je naar de klei kijkt, wil je daar mee spelen?'

Praten en uitleggen

Ik stimuleer kinderen zelfstandig ruzies op te lossen.

'Hoe kunnen jullie dit samen oplossen?'

Begeleiden van onderlinge interacties

Ik bevorder actief positieve interacties tussen kinderen door situaties te creëren die dit gedrag uitlokken.

'Gijs wil jij Elif helpen met het strikken van haar veters?'

Begeleiden van onderlinge interacties

Ik help kinderen in het verwoorden van hun mening/gevoel naar andere kinderen.

'Vertel Joost maar dat je heel verdrietig bent omdat hij de bal heeft afgepakt.'

Begeleiden van onderlinge interacties

Ik laat kinderen naar elkaar luisteren en stimuleer ze elkaar te helpen.

'Wacht even, Vera wil jou iets vragen.'

Sensitieve responsiviteit

**Ik luister actief naar
alle kinderen (luisteren,
samenvatten, doorvragen).**

*‘Als ik het goed begrijp
vond je het spannend om
vandaag te komen?
Hoe voel je je nu?’*

Sensitieve responsiviteit

Ik geef kinderen positieve aandacht, moedig aan en geef complimenten over het gedrag.

‘Wat fijn dat je jas al aan de kapstok hangt!’

Sensitieve responsiviteit

**Ik zeg zo vaak mogelijk
'ja' in plaats van 'nee'.**

*'Ja, je mag na het eten
in de gymzaal.'*

Sensitieve responsiviteit

**Ik zeg wat kinderen wel
kunnen doen in plaats van
wat ze niet mogen doen.**

‘Binnen lopen we.’

Sensitieve responsiviteit

**Ik reageer rustig en
begripvol op emoties
van kinderen.**

*‘Ik zie dat jij gefrustreerd/
verdrietig bent omdat je de
blokken moet opruimen.’*

Sensitieve responsiviteit

**Ik benoem en accepteer de
emoties van de kinderen.**

*“Ik zie dat je boos bent,
jij wilt geen tikker zijn.”*

Respect voor autonomie

**Ik laat kinderen alles
wat ze zelf kunnen ook
zoveel mogelijk zelf doen.
Geef ze autonomie.**

*‘Leuk plan! Ga maar doen,
laat maar weten als ik iets
voor jullie kan doen.’*

Respect voor autonomie

Ik geef kinderen ruimte en tijd om zelf keuzes te maken en bevestig deze positief en spreek waardierend over oplossingen van kinderen.

‘Loop even een rondje en kijk waar je zin in hebt.’

Respect voor autonomie

**Ik toon geduld en spreek
waarderend over de ideeën
en oplossingen die kinderen
bedacht hebben.**

*‘Wat goed dat iedereen
een rol heeft in de
schoonheidssalon.’*

Respect voor autonomie

**Ik geef kinderen
de ruimte om zelf
hun spel te bepalen.**

*‘Ik doe een stapje terug en
observeer hoe kinderen
vormgeven aan hun spel.’*

Structureren en grenzen stellen

Ik hanteer positieve en duidelijke gedragsregels en maakt de kinderen duidelijk wat er van hen verwacht wordt.

Positief corrigeren (benoemen welke gedrag je wel wil zien in plaats van wat niet mag).

“Als we aan tafel zitten, praten we met een zachte stem.”

Structureren en grenzen stellen

**Ik waardeer positief gedrag
en benoem dit.**

*‘Wat fijn dat jullie stil zijn,
dan kan ik vertellen wat we
vanmiddag gaan doen.’*

Praten en uitleggen

Ik voer gesprekjes met de kinderen; praat *met* en niet *tegen of over* de kinderen.

‘In de overdracht aan de ouder betrek ik het kind in het gesprek over de dag (‘Josh jij hebt vandaag heel fijn in de huishoek gespeeld, vertel eens aan mama.’)

Praten en uitleggen

Ik moedig kinderen aan om hun gedachten, ideeën en gevoelens te verwoorden en help verwoorden als zij dat zelf nog niet kunnen.

‘Ik zie dat je naar de klei kijkt, wil je daar mee spelen?’

Praten en uitleggen

**Ik stimuleer
kinderen zelfstandig
ruzies op te lossen.**

*‘Hoe kunnen jullie dit
samen oplossen?’*

Begeleiden van onderlinge interacties

Ik bevorder actief positieve interacties tussen kinderen door situaties te creëren die dit gedrag uitlokken.

‘Gijs wil jij Elif helpen met het strikken van haar veters?’

Begeleiden van onderlinge interacties

**Ik help kinderen
in het verwoorden van
hun mening/gevoel naar
andere kinderen.**

*‘Vertel Joost maar dat je
heel verdrietig bent omdat
hij de bal heeft afgepakt.’*

Begeleiden van onderlinge interacties

**Ik laat kinderen naar elkaar
luisteren en stimuleer ze
elkaar te helpen.**

*‘Wacht even,
Vera wil jou iets vragen.’*